

Versek, elbeszélések

GYARMATHY IRÉN VERSEI, ÍRÁSAI

Aki imát sohasem mondott

Céltalanul sívár az élet,
nem arathatsz, ha nem vetettél,
robot az ember lélek nélkül,
nem találhatsz, ha nem kerestél.

Ha nem versenyzel, nem is győzhetsz,
nem nyerhet az, aki nem játszik,
és nem biztos, hogy az büntelen,
aki kívülről annak látszik.

Aki imát sohasem mondott,
imára választ az ne várjon,
aki mindig sötétben bújkál,
ne várja, vele napfény járjon.

Aki nem ad, az nem is kaphat,
nincsen barátod, magadra vess,
s ha nem szeretsz nincs ki szeressen,
s nem fogsz találni, bárhogy keress.

Aki nem tud kicsinnyé lenni,
igazán nagy sohasem lehet,
aki áruba bocsátja lelkét,
az a szűk kapun be nem mehet.

Megáll

Áll a hegy s alatta
csendes méltóságban
megy a folyó.

Apró hullám hátán
táncol fa, virág
s hajó, hajó.

Nagy, erős az élet,
mélyéből születik
sok-sok csoda

és úgy nem lesz soha,
ahogy azt szeretnéd,
soha, soha.

Életünk folyamán
évek úsznak csendben.
Nincsen halál,

hiszed még messze jár
és a szív nagy hirtelen
megáll, megáll.

Megegett

*Gyermekkoromban gyakran megegett,
hogy sok kis csillag hozzám belesett.
Vigyázták álmom, ringatták ágyam,
még meseországban járt a vágyam.*

*Ijfúkoromban az is megegett,
néha láttam a csillag leesett.
fénycsíkot húzott éjszaka egén,
biztos öreg volt s meghalt a szegény.*

*Meglettkoromban aztán megegett,
kit szerettem, a fronton elesett.
ő is most egy csillag a sok között,
talán épp a tejútra költözött.*

*Ma már sok csillag néz rám az égből
szerettim néznek a messzeségből,
mert a szeretet csillagban is él,
nem halványul el, ha közelg a tél.*

*Megegett végül, nem is oly régen,
csupán egy csillag fénylett az égen,
magához emelt, nem hallatszott szó,
s hajamat éjjel belepte a hó.*

A kereszt üzenete

Mint ahogy a gyermek a Jézuskát várja
s figyelni az ajtót, mely a titkát zárja,
úgy jöttem én hozzád. S amit ő vár kapni,
mindazt én tenéked szeretném ma adni.

Mint mikor valaki drága kincset hordoz
s kezével föléje védőfalat boltoz,
hoztam egy keresztet ajándékba neked,
legyen már a tied, nyújtsd ide a kezed!

Enyém volt e kereszt. Amit mond, nem csalás,
éltem küzdelmében szerzett tapasztalás.
Neked hoztam kedves, hallgasd, azt mondja, hogy
a szeretet soha, de soha el nem fogy.

És szól majd akkor is, ha a szíved fáradt,
órán, amely szürke s komorságot áraszt,
rádmosolyog majd ha legkevésbé várod,
gyermek szemében ég, ha karodba zárod.

És beszél majd hozzád, amikor megütnek,
és a kapott sebek égő kínnal sütnek,
és szól hozzád, amikor nem találsz kiutat
s lelked felhős egén fényt hiába kutatsz,

ilyenkor vedd, hallgasd s hidd el neki, hogy
a szeretet soha, de soha el nem fogy.
És lesznek majd harcok miket egyedül vívsz
és jönnek majd órák, amiket visszasírsz,

és eljön az idő mikor visszanézel
letúnt szép napokat majd visszaidézel,
de akkor már minden, jaj, minden messze jár,
de fiókod mélyén ez a kis kereszt vár.

Vedd majd a kezedbe óvatosan, féltve,
ahogy én hoztam most tenyeremmel védve,
s hallgasd újra-újra az üzenetét, hogy
a szeretet soha, de soha el nem fogy.

Nem fogom látni ezt a gyermeket!

– Soha többé nem fogom látni ezt a gyermeket – mondtad akkor és így is történt. Nem láttuk egymást többé.

Emlékszem, azon a napon ott állt a kiskapuban. Kissé meghajlottan, hófehér hajjal, a botjára támaszkodva, kezével a kiskapuba kapaszkodva. Búcsúztunk egymástól. Ahogy vissza-vissza fordultam, láttam, amint előveszi hófehér zsebkendőjét és megtörli vele a szemét. Fájt nekem az a kibuggyanó könnycsepp. Soha nem láttam apámat sírni. És az a könnycsepp akkor értertem hullott: – a soha többé nem fogom látni ezt a gyermeket-ért.

Ahogy fizikailag távolodtam tőle, szívem egyre közelebb került hozzá. Emlékek száza éledtek bennem újra, amelyek olyan tisztán megmaradtak bennem, amelyekről nem is sejtettem, hogy egy életre megőriztem őket. Egy életen át erősítettek és éltettek engem. Hány-szor menekültem hozzájuk vigasztalásért... apu ezt így szokta mondogatni, apu lefekvés előtt mindig megmelegítette a kályhán kis takarómat, apuval olyan jól meg lehetett mindent beszélni, mindig meg tudott vigasztalni, megértett... majd az apu elintézi, majd megoldja, apuval olyan egyszerűvé válik minden és a nehéz is könnyű lesz.

– Hol az apu? – kérdeztem.

– Dolgozik, kenyeret keres – mondta anyám.

– Miért dolgozik annyit?

– Mert szeret bennünket.

Oh apu, hát ennyire szeretted minket? Hogy amikor elváltunk is kicsordult a könnyed „ezért a gyerekért”. Most az egyszer elárultad magad – „többé nem látom ezt a gyereket”. Fájt ez neked, apu, ne tagadd, engedd inkább hogy miként valaha te tetted, hadd töröljem most én le a könnyeidet. Honnan tudtad, hogy ez az utolsó találkozánk? Megérezted? Én meg vidáman integettem neked miközben távolodtam a kiskaputól. Az alakod már egészen picinyke pont lett, aztán azt is elhomályosította a távolság.

Sokáig álltam akkor ott, kerestelek, szerettelek volna még egyszer látni. De már csak lelki szemmel láttalak, mint később mindenkor. Mert attól kezdve márcsak az emlékek képek hoztak elélem.

Emlékszem, együtt sétáltunk a mezőkön és te életről-halálról beszéltél nekem és fel-támadásról is künn a természetben és az emberi lélekben egyformán. Beszéltél oktan kis madarakról és szép liliomokról, amelyek tudták, hogy Istennek gondja van rájuk és emberekről, akik mindezek ellenére félnek. Beszéltél nekem a szeretet csodatevő erejéről, a szívbéli tisztaságról, a hűségről és a barátságról. Kezedben egy marék búzával a mindennapi kenyerünk történetét mesélted el. Rámutattál a rendre és törvényszerű-segekre emberben és a világban.

A hangod melegítette szívemet, zengése ma is bennem muzsikál. A kezéd is meleg volt, egyetlen tenyeredben elfért az én két kezem. Jó volt a térdeden lovagolva bejárni a messze országokat, vagy csak virágoskertünk ágyásainak virágait.

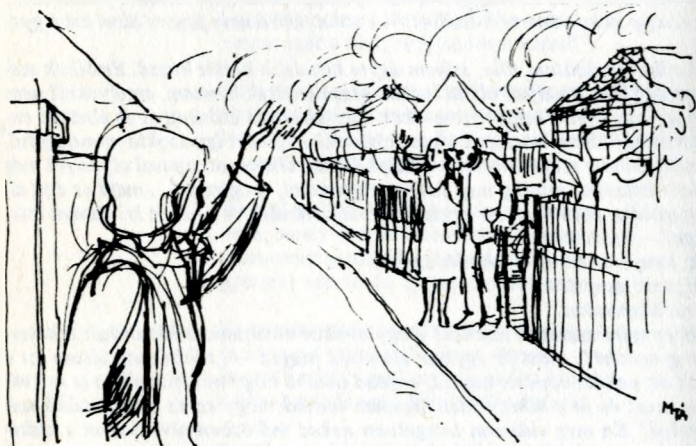
Az én apukám nem engedi, hogy engem bántsanak, megvéd és megóv minden bajtól. Így tartottam, így beszéltem róla. Ma már csak úgy mondom: az én kis drágám!

Mert később törekennyé vált. Teste megrokkant, lába elfáradt, remegő kezét látni szívbe hasító fájdalmat okozott.

Mivé lettél apukám? Milyen baj merte erőidet kikezdeni? Szemeidet elhomályosítani, emlékeidet kimosni belőled? Apu, drága apukám, ha előre mindezt tudtam volna, minden pillanatomat csak veled töltöttem volna, ágyadnál virrasztottam volna, hogy el ne érjen a világ gonoszsága. Ki mert téged bántani, amíg én távol jártam, ki mert a te vaseségészedhez nyúlni? Az emberek, az élet gondjai, a háborúk borzalmai vagy az idő, vagy valamilyen együtt, vagy az Úristennek volt szüksége rád, egy egyházért élőhaló tiszta szívű prédikátorra?

Ki tudná ezt? De te már érezted: „többé nem fogom látni ezt a gyermeket.”

Mi valamennyien, vagy legalább többségünkben, – magam is közéjük tartozom – nem köszöntük meg, hogy ilyen édesapánk volt, hogy mi ilyen apák gyermekei lehetünk. Elmulasztottuk. Bárcsak ne tettük volna!

Apám, énemnek jobbik fele nem lenne olyan jó, ha nem a te jóságodat hordozná. Te-tőled kaptam énemnek azt a felét, amely nevetni szeret és örül az életnek. Az én bennem énednek az a fele, amely mindig arra vágyott, hogy én rajtam keresztül elmondhasa, amit ő már nem tudott elmondani. Magammal hordozom a mozdulatodat, a kezéd formáját, hazaszereteted bennem lobog, nekem is erős váram az Isten, és hiszek abban, hogy az ige köszálként megáll.

Apu, látsz-e engem most is, amikor ezeket a sorokat írom rólad? Add a kezéd, ahogy mindig szoktad, hogy eljuthassak majd hozzád és ha Isten is úgy akarja, te is meglát-hasd újra ezt a gyereket aki most is, változatlanul, nagyon szeret.

Olyan jó ez a gyerek!

– Olyan jó ez a gyerek – mondta anyám, amikor a papírbúlékkal megrakott behemót tehergépkocsi elindult velem. Persze én akkor ezt nem hallottam, csak később mesélték. Ez az alkalom volt utolsó találkozásom anyámmal. Két nap múlva eltávozott az elők sorából.

Miért kaptam anyámtól ilyen nagy kitüntetést? Mert nagy kitüntetés volt, máig is hordom. Igaz, a szívemben, de ha lehetne, ma is elkövetnék mindent, hogy elnyerjem.

Szokatlanul sok tennivalót rótt rám édesanyám azokban a napokban. Ide-oda küldözgetett. Fuss át a Mancsi nénihez, mondd meg neki, hogy ... útközben benézhetnél a Herczög bácsihoz egy kiló lisztért, ne feledd felkeresni a beteg Matild nénit. Add ide, kérlek azt a törölőruhát, segíts már felemelni a mosófazekat a tűzre, rendet csinálhatnál a fiókban... és én csak futottam ide-meg oda, tettem, amit mond, gyorsan, zokszó nélkül, fűgén és ha a feladatok egyikét megoldottam, átöleltem, megcsókoltam édesanyámat, buzgón jelentgetve, hogy már megint elintézttem valamit.

Nem a dicséretért tettem, de jól esett, amikor megismogatta az arcomat – és – jól van kislányom-mal nyugtázta az elvégzett munkát.

Ma már tudom, hogy a legnagyobb dicséretet akkor kaptam, amikor nem hallottam, mert apámnak mondta. „Olyan jó, ez a gyerek!” Istenem, milyen büszke vagyok ma is erre a kitüntetésre. Pedig van másféle kitüntetésem, oklevelem, elég de anyámé mellett számításba sem jöhetnek. Lehet jól dolgozni, becsülettel, erőnkön felül, lehet miniszteri dicséretben részesülni, dobogón állni, de hányan mondatják el édesanyám elismerését: Olyan jó ez a gyerek!

– Hol van édesanya? – kérdezgettem.

– A te ruhád varrja, a te harisnyád stoppolja, a te ágyad mellett virraszt, a te kis-kabátodat köti, átment hogy orvost hívjon hozzád, mossa az ingecskédet. Majd anyu átveszi veled a leckét, majd anyu megfőzi az ebédet, majd anyu bemegy beszélni a tanárral, majd anyu meggyógyít... és így folytathatnám. És mit tehet ezzel szemben a gyermek? Minden jószágát neki adja egyetlen kitüntetésért: Olyan jó ez a gyerek!

Anyu, jó volt a karod melegében is megbújni, szíved dobogását hallani. Hozzád futottam, ha megijedtem, félelmemet te oszlattad el, te tanítottál imádkozni, téled kaptam az első bibliámat.

Hányszor láttalak könnyes szemmel mosolyogni amikor a legjobban fájt a szíved, mert el kellett válnunk. Mi meg csak mentünk előre céljaink felé új titkok felkutatására és sokszor vissza se néztünk. Aztán, ha visszajöttünk, úgy tártad ki karodat, úgy öleltél, mintha soha nem mentünk volna el.

Milyen magányos voltál a koporsóban, milyen távoli, arcodon megfejthetetlen mosollyal, amely talán a halál percében kövült arcodra.

– Anyu, nem tévedtél? Valóban olyan jó gyermek voltam? Gondolj jól vissza, hány-szor elszomorítottalak, hány-szor mentem a magam útján, a saját eszem szerint és nem hallgattam rád.

Nem volt időd megöregedni. Olyan hirtelen hagytál itt bennünket. Mennyi mondani-valónk lett volna, amit csak te értettél meg. A hajad szőkesége még körülölelte arcodat, a szemed fénye még nem tört meg amikor Isten már elhívott.

Vajon milyen új feladatot kaptál Tőle? Talán mennyei híveiddel virágot ültetsz egy mennyei kertben vagy csak ülsz a Megváltó közelében és csak Őt hallgatod, ahogy itt lent is tetted? Találkoztál-e apuval? Ott is kéz-a-kézben jártok? Talán már azt is megtudtad, miért van idelenn anyni könny, anyni fájdalom.

Van egy titkos vágyam. Régóta melengetem a szívemben. Szeretnék úgy élni idelenn, hogy egyszer veletek együtt állhassak a Teremtő elé és ti tiszta szívvel mondhatok Nekik: Istenünk, olyan jó ez a gyerek!

TÜRMEZEI ERZSÉBET VERSEI

Sok híd kellene még!

Mentünk a hídon át.
Meleg fény símogatta a Dunát,
a parkokat,
az arcokat,
mindent körültem...
házakat, hidakat...
s szívemben hála fakadt:
a hidaknak örültem.

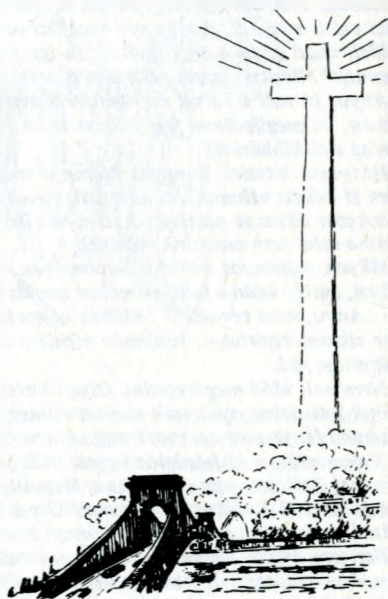
Annak,
hogy vannak,
folyókon, mélységeken átívelnek,
partokat, szíveket összeölelnek.

De míg csodáltam a hidakat,
a hála nyomán könnyörgés fakadt:
Istenem, nem elég!
Szíveket, népeket
elválasztó szakadékok felett
sok híd kellene még!

Közötted és közöttünk szent Fiad
keresztjével épített hidat,
s azóta is hidakat épít Ő,
a leghatalmasabb Hídépítő,
hogy mélységet: önzést, gyűlöletet
átíveljen a szeretet!

Segíts hidat építeni vele,
mert sok híd kellene!

Meleg fény símogatta a Dunát,
s Budára értünk a Lánc-hídon át.

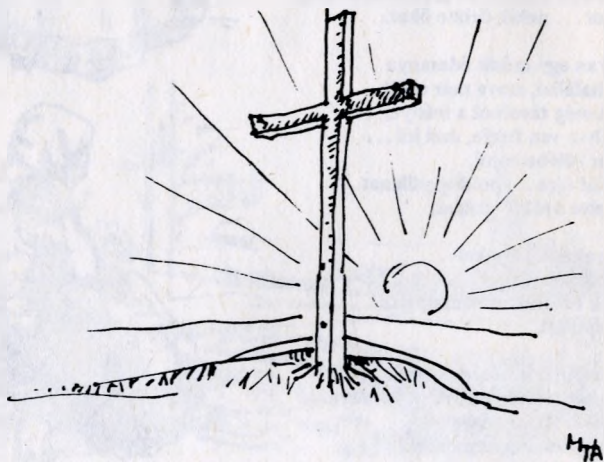

Elindulni a kereszttől

Boldog titok: a Golgotán
kezdhetek minden napot,
megköszönve a meghálálhatatlan,
csodálatos áldozatot...
s akkor csupa fény lesz a reggelem,
minden úton ez a fény jár velem.

Hisz bűntéher és gondtéher
lehall és ottmarad
a szabadulást hirdető
Krisztuskereszt alatt.
Szabad szívvel, kézzel indulhatok,
ha várnak rám az új feladatok.

Biztatóbb, szebb és boldogabb
új reggel lehet-e:
elindulni, mint Isten
megváltott gyermeke,
kinek szíve szeretetről dalol,
a Golgotáról, a kereszttől.

Ahogy édesanyák várni tudnak

Elfelejteni nem lehet,
ahogy édesanyák várni tudnak
látogatást és levelet ...
édesanyák szeretetotthonokban,
betoppánását lányuknak, fiuknak,
amíg a szívük utolsó nem dobban.

Ahogy Zsuzsi néni asztalt terít
kint a kertben, a fa alatt,
mert látogatást ígért a fia,
valamivel meg kell kínálnia ...
s előkéreti rejtett kincseit
unokáinak a halálos ágyon:
karácsonyra kapott, szép zsebkendőket,
édességet ... nekik őrizte őket.

S ahogyan egy másik édesanya
küzd a halállal, szava már elállt
de várja még távolból a leányt,
mert útban van feléje, érzi jól ...
s amikor fölébe hajol,
megszólal újra ... boldog pillanat ...
aztán szíve örökre elakad.

Nem, ezeket a képeket
elfelejteni nem lehet.
Sugárzik belőlük az olthatatlan
anyai szeretet.

Édesanyáknál is hűségesebben
Te szeretsz csak bennünket, Istenem.
Te üzened: Ha az édesanya
elfeledkeznék is gyermekéről,
én terólad el nem feledkezem.

Tavaszi imádság

*Tavaszi! Színek, fények, illatok!
Simogató, meleg sugarak.
Zsendülő vetések közt járhatok
felhőtelen, kék ég alatt.*

*Mert az megújult életekből árad,
s minden virágillatnál édesebb.
Fehüdüd tőle a fáradt,
begyógyul tőle a seb.*

*Bimbók bomlanak fákön, bokrokon...
orgonák nyílnak nemsokára.
S tavaszi reménnyel vágyakozom
„Krisztus jóillatára”.*

*Megszépül tőle az élet,
könnyűvé lesz a nehéz.
A szív boldog tavaszra ébred,
segíteni mozdul a kéz.*

*Élő Krisztus, végy lakozást bennünk!
Virágok illatoznak szerteszét.
Segíts a Te jóillatoddá lennünk!
Árasztani szíved szeretetét!*

Kérdés a viharban

Hamar viharokba kerülhetünk.
Átok-e, áldás-e az életünk?

Jaj, hogyha Jónás vagyok a hajón,
Isten ellen szegülő, engedetlen.
Viharfelhők sokasodnak felettem,
rémült arcok merednek rám sápadtan,
és nekem vallanom kell: „Énmiattam!”

Boldog, ki Pál lehet, megkötözött
rab a hajó utasai között,
foglya a feltámadott, élő Úrnak...
míg körötte hullámok tornyosulnak,
mindig készen, hogy biztasson, segítsen –
akiért másokat is megment Isten.

Hamar viharokba kerülhetünk.
Átok-e, áldás-e az életünk?

„A szeretet

türelmes... nem rója föl a rosszat... mindent elfedez!"
(1. Kor. 13. 4. 5. 7)

Bodoky Zsolt és Kovács Gitta a háború alatt jegyesek voltak. Jegyességük fölbomlott, majd a háború után Zsolt fölkutatta Gitta címét, és egy csendes cukrászdába hívta találkozóra. Rá akarta venni, hogy újítsák föl jegyességüket, és kössenek házasságot. Gitta a férfi minden könyörgésére csak egy szóval felelt: nem.

– Tehát ez az utolsó szavad?

– Ez! – felelt kurtán Gitta. – És nem akarok megvárakozni.

– Azt mondtad, azóta is gondoltál rám. Itt a lehetőség, hogy újra kezdjük. Igazad van, sok idő eltelt azóta, és nem csak az évek számával lettünk idősebbek, de éppen ezért lenne szép újra kezdeni, ilyen éretten, ennyi tapasztalattal.

– Zsolt, te elfelejtettél valamit – és mélyen a férfi szemébe nézett. – Nem akartam mondani. Szerettem volna, ha te magad belátod, hogy akkor végzetesen minden ebromlott, és azt nem lehet jóvá tenni, nem lehet elfelejteni. Ez kísértene bennünket életünk minden napján.

– Mi az, ami olyan jóvátehetetlennek tartasz? Van ilyen?

– Van! Ismered életem egy részét odáig, hogy elváltunk. Tudod, hogy gazdag nevelőszülem egy gyermekmenhely udvaráról szedtek föl. Nem kérdezték, ki lánya vagyok. Úgy szerettek, ahogyan gyermek után vágyó szívük parancsolta nekik. Nem hiszem, hogy sok vér szerinti szülő annyi szeretettel neveli gyermekét, mint ők engem. Mindenkor, mindenütt és mindenkivel elfeledtették, hogy nem az ő gyermekük vagyok, és én éreztem a legkevésbé, míg te nem jöttél. Amikor jegyesed lettem, életem titkát kiásták, és közénk állították. A magas tisztikar tagjai – hogy a kardbojton folt ne essék – tudni akarták, ki az, akit egy bajtársuk feleségül akar venni. Az iratokból kiderült, hogy nincsenek szüleim, mert azok, akik szeretetük melegével elárasztottak, csak nevelőszüleim voltak. Ők gazdagok, előkelők, de én? Ki tudja, hol bögtem bele első strásomat ebbe a világba, ahol a kardbojt tekintélye a jó származású hülyét értékesebbnek tartotta a paraszt szülte lángésznél is. Vagy talán attól félték, hogy a züllés szemetjéből, rongyosan és mocskosan előtántorog majd egy asszony, és azt állítja, hogy ő szült. Nem! Ilyen nem kellett a régi családok virágai közé. Ezután nevelőszüleim még több szeretettel öleltek magukhoz. És te mit tettél? Könnyeztél, idegösszeroppantál, és azt mondtad, nem fogsz szeretni senkit, csak engem, de feleségül nem vehetsz. Nem tudtál lehajolni hozzám. Nem tudtál megválni az egyenruhádtól, pedig éhezned sem kellett volna, mert velem együtt egy vagyon ura lehettél volna. Úgy érezted, hogy boldog csak egyenruhában lehetsz.

Csend lett. Zsolt idegesen babrálta öngyújtóját.

– Igazad van, de bocsásd meg ezt nekem! – Valami nagyon döntőt szeretett volna mondani. – Könyörgöm, próbáld meg elfelejteni!

– Én megbocsájtottam – mondta Gitta határozottan, majd egy tévován elnyújtott „és” után idegesen folytatta –, és el is felejtettem volna, de ez a találkozás mindent

földézett! – Amint észrevette, hogy Zsolt közbe akar szólni, csíttó tiltakozással folytatta: – Nem! Nem! Azóta sem szerettem senkit! Sőt már talán szeretni sem tudok. – Cigaráttája hamuját úgy söprögette le ruhájáról, mintha ezzel emlékeit is el akarná hessegetni. – Ne beszéljünk erről. Inkább folytatom. Amint jegyességünk fölbomlott, minden összeomlott bennem, és szenvedélyesen vágytam az után, hogy megtudjam, ki volt az anyám. Szembe akartam nézni a valósággal. Most már neked is meg tudom mondani, ki volt a szülőanyám. Dohánygyári munkáslány volt. Fahuja többi nincstelenjével járt be a városba dolgozni. Elmentem szülőfalumba. Felkerestem rokonaimat, és azok elbeszéléséből tudom elképzelni szülőanyám alakját, de hogy apám ki volt, senki sem tudta megmondani. Anyám nem árulta el senkinek sem. Születésem halálát okozta, és magával vitte titkát. Mint magára maradt kis senkitlen kerültem a menhelyre. A háború nevelőszüleimet is elsodorta. Bomba semmisítette meg házunkat, a romok alatt pusztultak el. Mint proletár anya szülötte kezdeztem újra az életet. Nevelőszüleim adta műveltségem: iskolai végzettségem, nyelvtudásom jó munkához juttattak. A fél világot bejártam, de még sok út áll előttem. A munka mellett mindig hiányérzetem volt, mindig kerestem valamit. Valamit, amiről egy mélyről jövő sejtés mintha azt mondaná:

volt, de elveszett. Valamit, ami nagyon kellene. Hiába próbáltam megfogalmazni ezt a kínzó értést, nem ölt alakot, formát, és fogalomná sem testesül.

Felemelte kezét, intett a pincérnek, fizetni akart, hogy indulhasson. Ezzel is jelezte, hogy nincs már több mondanivalója. Tovább kell menni... menni... menni az örök kereső úton. Zsolt átnyúlt az asztalon, és megfogta kezét.

– Maradj még, ne menj el így! Még szeretnék valamit mondani. Emlékezzél azokra a boldog délutánokra, amikor a jövőnket terveztük. Amikor felujjongtunk egy-egy kedves ötlet felbukkanásakor. Milyen lelkesen örültünk, hogy összetartozunk, hogy elérkezik az az idő, amikor mindig együtt lehetünk!

– Szerencsétlen, te! – csattant föl Gitta. – Ez nem jutott eszedbe akkor, amikor én olyan senki lettem származásom miatt? Hova lettek akkor az együtt álmódott tervek? Amikor le kellett volna hajolnod értem, nem tetted. Most semmi veszteni való nincs. Le se kell hajolnod értem. Csak a kezed kell kinyújtanod a szerencséd felé.

mert úgy tetszik, velem előbbre juthatsz. Azt gondolod, most egyenlők vagyunk? Nem! A történetek a különbséget nem engedik feledtetni. Legalábbis nekem nem! Akkor te voltál magasan, én lent. Most úgy látszik, te akarsz felkapaszkodni hozzám, de nem veszed észre, hogy én is más lettem. Talán sajnállak, de nem hajlok le érted. Ez nem bosszúállás, amit a megsejgyenítés haragja vált ki, viszonzásul a múltért. Nem tudnám újra kezdeni, mert örökké félnék attól, ami már egyszer megtörtént, és nincs kizárva, hogy ismétlődhet. A pompás virágos park napsütéséből leestem a szakadékba, és az egyetlen, aki utánam tudna jönni, nem jön értem! Nem jön, mert attól fél, pompás ruhája elrongyolódik, beszenyveződik, míg értem jön!... Ott a mélyben – amikor egyedül voltam nélküled – észrevettem, hogy élet van ott is. Napra, fényre kíváncsozó élet! És én onnan való vagyok. Észrevettem, hogy onnan nem kell vissza, felfelé kapaszkodni, hanem el lehet indulni a szakadék mélyén vízszintesen, amerre ott a mélyben víz folyik. Elindultam a vízfolyás irányában, és kitarult előttem egy más élet végételen látóhatára... Ha ezt a szakadékot el lehetne feledni, vagy mélyéről, onnan alulról soha sem láttalak volna ott fenn, ahonnan csak utánam néztél, talán most a feleséged tudnék lenni.

Úgy érezte, nem bírja tovább, mert közel van az ellágyuláshoz, és az emlékek felidézte fájdalom kikényszeríti könnyeit. Felállt, búcsúzott, egy váratlan mozdulattal homlokon csókolta Zsoltot, és majdnem futva menekült ki a cukrászdából. Vitte magával gyógyíthatatlan fájdalmát. Amikor a rohanó sietségben kifulladt, hogy csillapítsa magát és lélegzethez jusson, megállt. Nyitott templomajtó előtt találta magát. Belépett, és egy üres padba ült. Az istentisztelet a vége felé járt. Jól esett neki az éneklés és az orgonazugás. Azután arra riadt fel, hogy csend van, egyedül maradt a templomban. Az oltár melletti ajtón a lelkész lépett be, és az őszinte részvét hangján megszólalt:

– Nagyon fáj?

– Nagyon! és elhomályosodó szemmel a lelkészre nézett.

– Ha lehet, mondja el, mi kínozza. Merem állítani, nincs megoldhatatlan probléma. Beszélhet nyugodtan, nem hallja senki más. Én lelkész vagyok, és az a dolgom, hogy segítsék a szenvedőkön.

A meleg testvéri hang meghatotta, és úgy érezte, beszélnie kell, mert különben szét-pattant a feje. Az arcán legördülő nehéz könnyecseppet letörölte, és beszélni kezdett. Mindent elmondott, amit perccel előbb a cukrászdában Zsolttal beszélt meg.

– Ez minden! – fejezte be megkönnyebbült sóhajjal.

A lelkész hosszú hallgatás után szólalt meg.

– Kedves asszonyom! Én azt hiszem, hogy amit elmondott, érthetővé teszi döntését, és az emberek többsége is így látná jónak. Itt azonban templomban vagyunk, ahol minden Jézus Krisztusról beszél, aki azt mondta: „Szeresd felebarátodat, mint magadat!” és azt is mondta: „Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért!” Ezért meg is halt a kereszten. Ez a szeretet nem olyan, mint a magáé, mert az elmondottakból világosan kitűnik, hogy önmagát mindennél és mindenkinél jobban szereti. Ha Jézus Krisztus szeretete ilyen lett volna, kivesszi Péter kezéből a kardot, és szétüt elfogatói között, és az angyalok légióinak is parancsolt volna, hogy álljanak bosszút érte. Maga csak egy embernek akarja visszaadni, amit tőle kapott, és annak vétkét nem tudja megbocsátani, és szívében hordja sérelmét. Ez a legdurvább önimádás. Ha uralkodó király volna, nagyon véreskezű zsarnok volna, és örökké ilyen boldogtalan, mint most. Ezért boldogtalan a házasságok nagy százaléka. Ezért helyes, hogy nem fogadta el volt vőlegénye közeledését. A maga önimádó szeretete nem elég egy boldog házassághoz. Ezzel a szeretettel anya sem lehet, mert egy gyermek nagyon sokat szenvedne maga mellett. Kérem, ne tiltakozzon és ne érveljen az ellen! Ezt nem én találtam

ki, hanem az a Jézus Krisztus tanítja, aki ezért a kereszten meg is halt. Amíg nem tud ilyen megbocsájtó szeretettel szeretni, addig alkalmatlan arra, hogy bárkivel is együtt éljen boldog és békés házasságban. – Kezet akart nyújtani, hogy búcsúzzon. – Mennem kell, mert máshol is van dolgom.

Gitta mereven, lelke legmélyéig megsértetten nézett a lelkészre. Felugrott, és futva menekült ki a templomból. A templomajtóban még visszafordult, és haragtól szikrázó gyűlölettel kiáltotta:

– N e m ! N e m igaz! . . .

Egy év múlva Bodoky Zsolt és Kovács Gitta ebben a templomban, ez előtt a lelkész előtt örök hűséget esküdtek egymásnak.

KARNER ÁGOSTON

Pörögnek a kerekek

– Ha lehúzom az ablakot, akkor a por jön be, ha nem, akkor megfulladok ebben a melegben – morgott félhangosan.

Ez volt ezen a vasárnapon az utolsó útja, ahová mennie kellett. Kissé fáradt volt már, de inkább a nagy melegtől szenvedett. Az utóbbi időben nem bírta ezeket a fülledt nyári napokat.

– Orvoshoz kéne mennem. – váltott át gondolataiban, amikor megelőzött egy kérekpározó gyereket. – De minek!?

A szolgálatot jól bírta, semmi fájdalma nem volt, a vérnyomása rendben. Hogy lassan elhasználódik a motor? Ha az övé kopik is, itt van a Trabanté, amely kényelmessége tette munkáját.

S míg lassan, óvatosan nyomta a pedált – vigyázva, hogy túl ne lépje a megengedett sebességet –, már az estére gondolt. Itthon vannak a gyerekei. Gyerekekre gondolt, de a kisunokáját látta maga előtt. Sokáig bántotta, hogy leánya olyan messzire ment férjhez. Mindketten dolgoznak, s csak ritkán tudnak hazajönni. De most legalább itt maradnak néhány napig. Holnap nem lesz semmi dolga, legalább egyszer jól kibeszélgetik magukat.

Időben érkezett. A hívek még nem jöttek. Arra mindig büszke volt, hogy még sohasem késett el. Kiszállt a kocsiból, érezte, hogy inge átnedvesedett. De ez nem volt szokatlan. Felesége ezeken a meleg vasárnapokon a Luther-kabát mellé mindig betett egy tiszta inget is. S ráparancsolt; „délután cseréld ki az inged, mert nem lehet kimosni utánad”.

A sekrestyében inget váltott. Az új inggel mintha kicserélték volna. Zakóját a fogastra tette, ingére vette fel a köntöst. Régi szokása, hogy istentisztelet előtt senkivel sem beszél. Most is izgatottan járt fel-alá a kis helyiségben. A bezárt ajtón keresztül beszéd-foszlányokra lett figyelmes. A padok nyikorogtak, valakinek a cipője hangosan kopogott a kővön.

„Az én híveim! – mondta, s nem érezte már a fáradtságot, sem a fülledt meleget. – Az én híveim!

A templom előtt egy autó fékezett. Ki lehet az, aki autóval érkezik? – állt meg egy pillanatra végtelen sétájában.

Az ajtócsapódásra újra elindult. Két lépés előre, forgás, két lépés vissza. Ezzel vezeti le a prédikáció előtti idegességét. Kopogtak.

A feltáruuló ajtón betört a kinti meleg. Két fekete öltönyös férfi állt az ajtóban. Megismerte őket. Hívei mindkettő.

– Lelkész úr! – nyújtja a kezét az idősebb s mondja a magáét –, Nagyon beteg az öreg Mojzes bácsi. Gyűjjék át, mert meghal.

– Meghal? És most menjek? Néhány perc múlva kezdődik az istentisztelet. Majd utána kimegyek –. Kissé megzavarta a furcsa kérés. Ideges lett. Nem szerette, ha valaki prédikáció előtt zavarta. Egy pillanatra az is átvillant előtte, hogy a ma esti otthoni beszélgetés is rövidebb lesz a tervezettnél.

– Nem ér az rá addig. Az öreg már elindult, sietni kell. Gyűjjék, így ahogy van.

– De... – próbálkozott, nem sok meggyőződéssel.

– Nem mondtam, hogy meghal?

Pista bácsi, az önkéntes harangozó lépett be.

– Kezdek? – kérdezte.

– Várjon, Pista bácsi.

Döntött. Harangszó nélkül ment a templomba. Odaállt a gyülekezet elé és elmondta, hogy mire kéri.

– Menjen csak, – szólalt meg Zsuzsa néni a második sorból – mi majd megvárjuk. Énekünk addig. Mert a halál az nem vár... .

A hírhozókat előre engedte, és a saját kocsijába szállt. Kissé akadályozta a bő köntös, de nem akart időt veszteni. Csak arra gondolt, hogy mit fognak majd róla mondani, ha találkozik valakivel. mert ő eddig még bizony egyszer sem vezetett Lutherkabátban. A kinti meleg szétterült a kocsiban. Fogai alatt érezte a porszemeket. Nagyobb sebességre kapcsolt. Nyelve kiszáradt.

A következő falu határához érkezett, vagy nyolc kilométert kellett csak mennie. A család a kapuban várta.

– Nincs magánál. Félrebeszél, azt emlegeti, hogy templomban van. – mondta a menyé.

Belépett a tisztaszobába. Az ablak nyitva volt, de a betegség és gyógyszerszag mindent betöltött. Kissé megszédült. Odalépett az ágyhoz s mint már annyiszor megszólalt.

– Adjon Isten, Jani bátyám! Hogy vagyunk?

Tudta, hogy ez a kérdés most bántó lehetett a családnak, de hirtelen nem tudott mit mondani.

Az öreg megmozdult. Borostás, beesett arca világított a színes ágynemű között. Ki nyitotta szemét és belenézett a semmibe.

– Ugye mondtam, hogy ma istentisztelet lesz. – nyögte ki szavanként. – Itt van a papom is. Már be is öltözött. Kezdek... .

Ennyi futotta erejéből.

A pap leült az ágy szélére s halkan énekelni kezdett s közben megfogta az öreg kezét. Lassan egymásba kulcsolódott a valamikor erős paraszti kéz a vékonyujjú pap kezével.

Egy veroszakot énekel. Amikor abbahagyta, az öreg felnyögött.

– Folytassa... . – nyögte elhaló hangon.

Imádkozni kezdett. Miatyánk... az öreg szorítása mindjobban gyengült. A lélek kezdte elhagyni. Itthagyta a nyolcvanöt éves testet.

– Ámen. – fejezte be. Az öreg keze kihullt a dunyhára.

Ezeket a pillanatok nem fogja sosem megszokni. Még néhány szót szolt a család-

hoz, aztán beült a Trabantba és gázt adott. Csak akkor nézett az órára. Vajon megvárták-e?

A nagy izgalomban elfelejtette lehúzni az ablakot. Most nem érezte a meleget. Összekuszálódott benne az élők és a holtak gyülekezete. Életében egyszer járt a tengeren s akkor megfogta a révkalauz munkája. Ahogyan biztos kézzel vezette a kikötőbe az óriás hajókat lehet, hogy ő is révkalauz a lelkek között? Amikor ideért gondolataiban, megérkezett.

Most nem a sekrestyéhez indult, hanem a főkapun lépett be. Meglepődött. Az egész gyülekezet a helyén ült és énekelt.

Ezen az istentiszteleten a szokásosnál kevésbé volt ideges. S valami nagy láng lobbant fel benne. Úgy érezte ez a láng köti őt össze az öreg Mojzer Jánossal és a szószék alatt ülő éneklő gyülekezettel.

Fiatalosan lépett le az oltár lépcsőjén, köntösét akkurátusan összehajtogatta, Ágen-dával együtt táskájába tette, kezét fogott a tőle búcsúzókkal és beült kocsjába.

– Ha kések is, de azért hazaérek –, gondolta, és kikanyarodott a templom elől.

A motor halkán duruzsolt, a délutáni meleget már nem is érezte. Várják otthon. Legfőképpen a kisunoka.

Masszról már látta az otthoni templomtornyát, amikor éles fájdalmat érzett. Annyi ereje még volt, hogy visszakapcsolt üresbe s kissé lefékezett. Az indexet kitétte jobbra, hogy egy pillanatra leálljon a padkán. Első kerekei a padkáról az árokba csúsztak. A Trabant alja felakadt a padka szélén. A hátsó kerekek egy darabig még tovább pörögtek. Azután csend lett, nagy csend...

H. NÉMETH ISTVÁN

Rendes Bandi

Bandival fél évszázados a barátságunk, vagy még annál is több. A karján hintáztatott kiskgyerek koromban. Amikor még olvasni nem tudtam, kezébe nyomtam egy énekeskönyvet, ő volt a hétköznapi gyülekezetem, prédikáltam neki egy-két apámtól elletett mondatot, aztán énekeltünk nagy gyönyörűséggel. Egyikünket sem zavarta a 25 éves korkülönbség.

A felállás fél évszázad után sem változott. Ő túl a nyolcvanon, én a hatvanon innét, kéthetenként egymás mellett ülünk a sárközi kis szórvány gyülekezetben. Prédikálok, énekelünk, majd diskurálunk mint egy család, ahol kiegészítődik a prédikáció. Itt Bandié a szó, mint korelnőké és presbiteré. Vissza-visszatér az igehirdetés egy gondolatához, megemleget párhuzamos igéket, életteli minden mondata. Hozzá is szól mindenki, aminek Bandival együtt örülünk, mint pásztorok.

Itt az ő titka. Pap szeretett volna lenni.

Gyerekkorában, árvaházi éveiben szívvel-lélekkel hozzásimult a bibliához, a htvő fiatalok közösségéhez. Igehirdetéssel, lelkipásztori szolgálattal követte volna Jézust, de nem lehetett. Korán felrobbantak előtte a Theológiáig vezető hidak, apját idővel letértette az alkohol, anyja – kifizetésű védőnő – árvaházba adta. Minél előbb kellett a kenyér, éppen a kárpitos szakmában volt hely. Végigjárta a síró kisinas iskolát, a kizsákmányoló segédéveket, aranykezü mestere lett a szakmájának. Csak éppen ne-

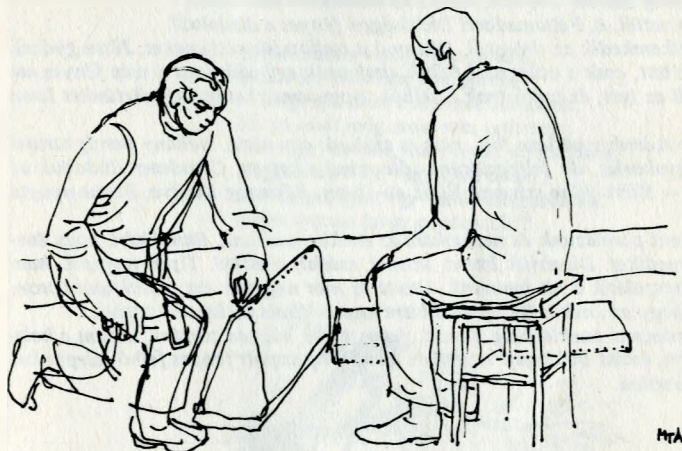
hezen lehetett akkor abból megélni. Mindegy, Bandi bírta. Ha letette a kárpitos kalapácsot, felvette a bibliát vagy énekeskönyvet, és megjött az erő. Még arra is futotta, hogy elmenjen az épülő templomhoz és jót dolgozzon amott is.

Sok képet őrzök róla emlékezetemben. Gyülekezeti kirándulásokról derűs, éneklő arca vésődött belém. Látom orgonánk oldalánál, amint jószívvel tapossa a fújtató – gerendát. Szeretetvendégségeink a két háború között nélküle elképzelhetetlenek voltak.

Egy kedves képmemória róla, amikor tele van a szája szöggel, és búzgon kalapál az új térdeplő zsámolyokon.

– Énekelj – mondta mikor elfogytak a szögek.

Rázendítettem: – Jer dicsérjük Istent, szívvel, szájjal, lélekkel.

Erre szünetet tartott a munkában. Ragyogó arccal fújtuk együtt közös kedvenc énekünket. Mert szerinte ez az énekünk azért van, hogy mindenre énekelhessük. Örömben, bánatában, gyerekkortól az utolsó óráig. Mire a három verssel végzünk, elfutunk bűnbánatra, hálaadásra.

Rendes Bandi rendes ember, szeretem rendhagyó egyéniségét, olvasottságát, igeszeretét, irgalmas szívét. Látom is néha a láthatatlan palástot rajta, amikor hol szelíden, hol szenvedéllyel harcol emberek hitéért. Nála ez nemcsak szó, hanem élet is. Jó vele lenni, néha egy szavából egész mondatot tovább gondolni, hiszen értjük egymást. Sokat kapok tőle, parókia nélküli papom olykor. továbbadja az igeerőt, amit éppen nekem küld Urunk.

Nyári melegben írom most róla a legfrissebbeket. Falujában a szórvány istentiszteleket családi otthonokban tartjuk. Éppen beértem a ház elé, amikor megláttam Bandit az utca végén. Óvatosan lépkedett, elébe mentem. Kezét fogtunk, megállt, zihált, pihent egyet. Amikor elég volt már a levegője, nem töltöttük haszontalan udvariaskodással az időt, hanem komoly játékba fogtunk, amit fél évszázad alatt sem untunk meg. Ének-versekkel beszélgetünk, így szerzünk örömet egymásnak.

– Jer dicsérjük Istent . . . , Bandikám.

Felragyogott az arca, de csak néhány pillanatra. Kezét gyorsan dobogó szívén nyugtatta, és mondta a választ az énekeskönyvből.

– Elég immár . . . , Pistikám.

– Rád bízom sorsomat, Uram . . . – vetem ellenébe.

– Hazavágyom, igaz otthonomba . . .

Leste a választ, hiszen jó az öreg hívőnek hazavágyini.

– Légy csendes szívvel, légy békével . . .

Lekókadta a feje, mert gondolatban végigszaladtunk az egész éneken. Készüljetek, de ne sürgessetek, – mondja az Úr.

– Hitem pedig, mint a változó hold . . . – próbálkozik Bandi.

Megsajnálom. Hiszen igaz, nemcsak öregség, betegség van, hanem csüggedés, kicsinyhitűség is. Ezért is szabadulnánk már az életből, hogy hit helyett már látásban legyünk odaát. Kítartás öreg Testvér, van ami több a mi botladozó hitünknel!

– Győzelmet vettél, ó, Feltámadott! Dicsőséggel fényes a diadalod!

Bandi szája elkerekedik az örömtől. Hiszen ő is tudja a húsvéti éneket, Jézus győzelmét élet-halál felett, csak a csüggedés felhői eltakarták egy időre ezt a szép fényes napot. Hallani kell az ígét, és szétfutnak a felhők, hogy ismét beragyogja életünket Isten szeretete.

Elindulunk a szórvány otthon felé, nem is szólunk egy ideig. Néhány percig tartott csak ez a lelkigyakorlat, de felfrissültünk tőle mind a ketten. Csendesen dúdoljuk az éneket tovább: – Miért félne szívem? Él az én Uram, Békesség Királya, Benne nyugta van . . .

Azután odabent parolázunk és nemsokára az énekbe kezdünk. Bandi kéri, hogy énekeljük a negyvenediket. Dicsérjük Istent, szívvel, szájjal, lélekkel. Tizen vagyunk, hangos az ének, újraszületik a hit bennünk. Csoda ez már negyven éve, teológus korom szolgálatait óta, hogy az ének is ige, és erős hitre jutunk általa mi kicsiny hitűek.

Néztem az örömmel éneklő öreg Bandit. Isten tudja hogyan történt, láttam a kalapácsot a kezében, amint boldogan szögeli az ajándékba kapott fényes felhő-kárpitokat a mennyei grádicokra.

HANVAYNÉ T. MÁRIA VERSEI

A temetőben jártam...

Ma délután a temetőben jártam,
ahol a mi kicsi lányunk pihen,
és meghajtottam a fejem csendben,
bár az okát még most sem érthetem,
miért így történt, mért ment el mitőlünk?
Megtudom-e itt, vagy csak odaát,
ahol majd, mint egy csodálatos szőttest,
megérthetem Isten gondolatát?!

Téged kereslek-e a csendben?

Szolgádnak vallom magam én is,
de az vagyok-e igazán?
Téged kereslek-e a csendben,
ha álmatlan az éjszakám?!

S eléd viszek-e imádságban
testvért, barátot, gyermeket,
akiket szívemre helyeztél,
kihasználva a perceket?

Vagy örölnék a napi gondok,
mintha nem lennék gyermeked,
és nem mondom el bizó hittel
a problémákat is neked?

S ha aztán zaklatottabb lettem,
én vagyok az oka csupán,
mert nem lett templommá a szívem
egy-egy álmatlan éjszakan.

Éjszaka van

Éjszaka van, csendes minden.
Kicsi Zoli felriad:
Jaj, mi lehet a sötétben,
ó, hányféle rémalak!?

Csendes szóval csitítgatom,
s tovatűnt a félelem!
Szívecskéje megnyugodott:
„Édesanya van velem!”

*

S a mi szívünk hányszor retteg,
hányszor riaszt a sötét!
Megnyugtat-e, ha félelmünk
Jézus szava úzi szét?!

Hisszük-e még, hogy Ő szeret,
hogy mindig itt van velünk,
s szüntelenül vigyáz reánk,
ha rábizzuk életünk?!

Vagy már bölcsen, felnőtt fejjel
hinni is elfeledünk?!

Pedig egyedül Őnála
nyugszik meg riadt szívünk!

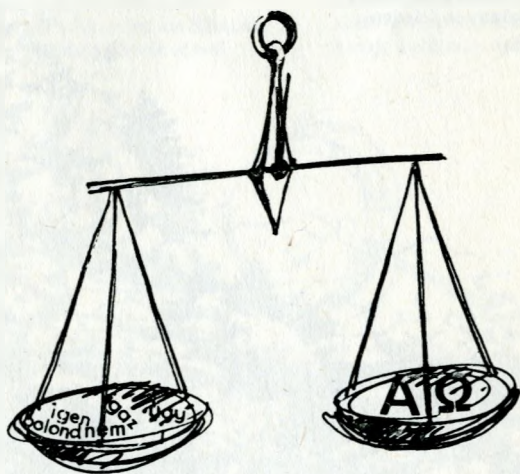
Szavaink

„Repül a nehéz kő:
Ki tudja, hol áll meg?
Ki tudja, hol áll meg,
S kit hogyan talál meg?”

Így repül szavunk is.
Nem tudjuk, kit ér el,
kit hogyan bántunk meg
néha a beszéddel!

Súlya van a szónak,
ha nem is akarjuk,
azért gondoljuk meg,
mielőtt kimondjuk!

S ha rátesszük mindig
Isten mérlegére,
soha nem lesz később
megbánás a vége.

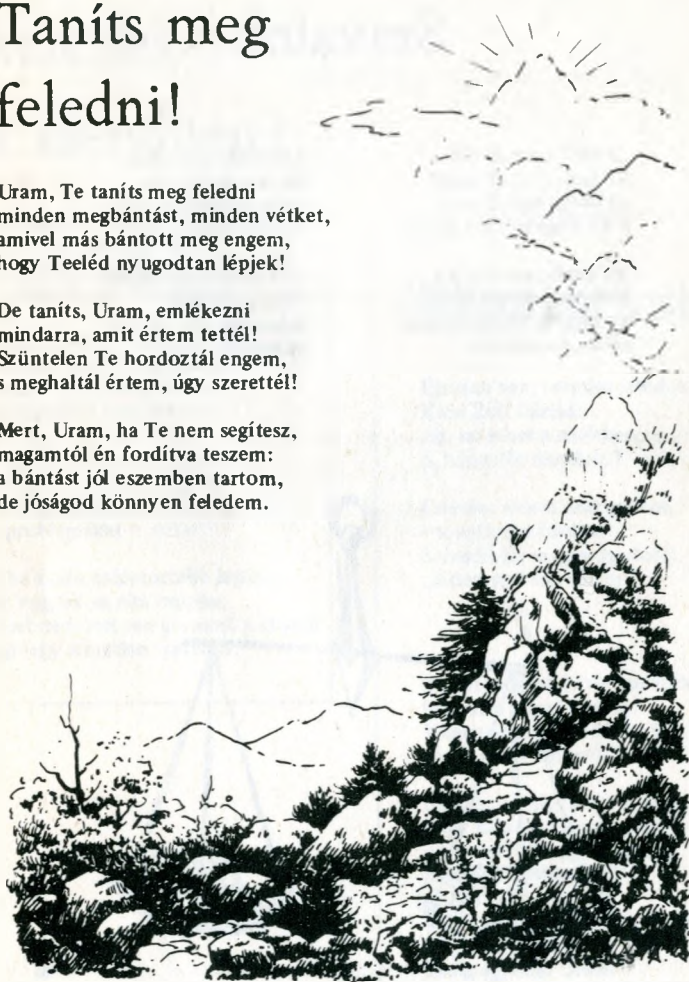

Taníts meg feledni!

Uram, Te taníts meg feledni
minden megbántást, minden vétket,
amivel más bántott meg engem,
hogy Teeléd nyugodtan lépjek!

De taníts, Uram, emlékezni
mindarra, amit értem tettél!
Szüntelen Te hordoztál engem,
s meghaltál értem, úgy szerettél!

Mert, Uram, ha Te nem segítesz,
magamtól én fordítva teszem:
a bántást jól eszemben tartom,
de jószágod könnyen feledem.

Te is elmégy?

*Kemény szavakkal szól néha a Mester,
és hány tanítvány szíve meginog!
Te is elmégy, amikor próbál téged,
vagy csendben, alázattal fogadod?*

*S ragaszkodsz hozzá, mint az életedhez?
Nélküle neked megszűnnék a lét!
S ha meredek az út, még szorosabban
fogod érted átszegezett kezét!?*

Enikő bibliájába

Kislányom, a te születésed
felelet volt sok-sok imára.
Légy hát te is, mint kis Sámuel,
Istené, mindig szavát várva!

És hogyha így veszed kezébe
napról-napra a bibliádat,
áldás lesz egész életedre,
s majd belőled is áldás árad.

BODROG MIKLÓS

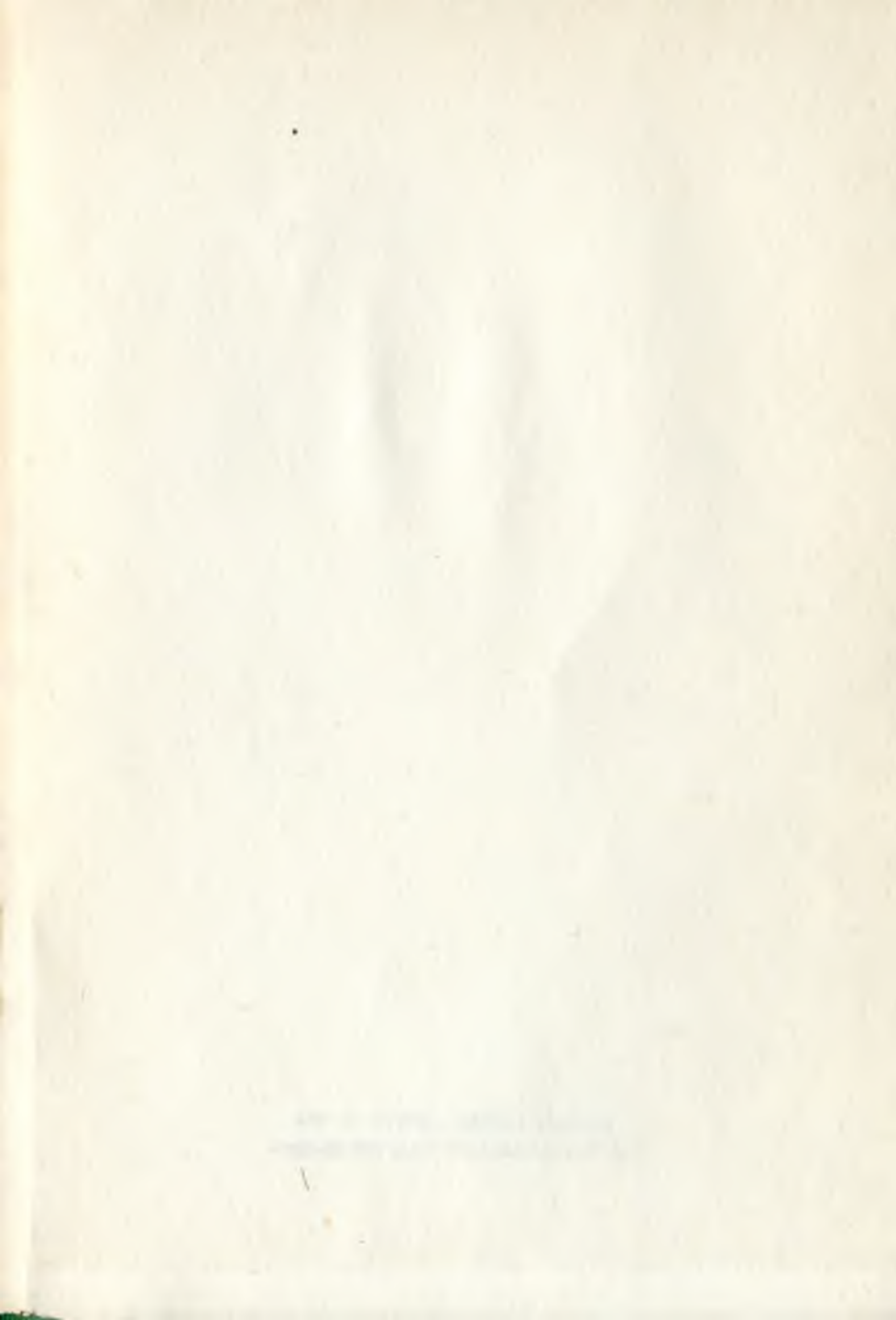
Sírni tudásért

*Hogy nyerjenek vigaszt, kik elfelejtettek sírni?
Ha berozsdált könnyeik zsilipje,
ha félnek szemük sós esőjétől,
nehogy tisztábban lássanak utána?*

*Ha tilos gyengének lenni,
a csend üvölt az égre,
s a szervek kiáltanak.
Lehetsz elesett, csak ne tudj róla,
el ne ejtsenek.
S az érzelmekről – melyek nincsenek –
ne legyen disputa.
Óserdő a test, elbujhatsz tüneteiben.*

*Vagy szerezd vissza magadnak a sírást,
születésed kallódó ős-jogát,
Achillész és Dávid szeméinek patakját,
mert könnyek nélkül mosdatlan a szív.
Merj gyöngének lenni magad s Gazdád előtt.
Boldogok, akik sírnak.
A vigasztalás az övék.*

30,— Ft